

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotusluonnoksesta komission asetukseksi tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun asetuksen (EU) N:o 651/2014 muuttamisesta (valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen muuttaminen)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotusluonnoksesta komission asetukseksi tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun asetuksen (EU) N:o 651/2014 muuttamisesta (valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen muuttaminen) (U 23/2016 vp): Talousvaliokuntaan on saapunut jatkokirjelmä UJ 37/2016 vp — U 23/2016 vp mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Liisa Lundelin-Nuortio, työ- ja elinkeinoministeriö
- ylitarkastaja Raimo Puhto, työ- ja elinkeinoministeriö
- liikenneneuvos Tuomo Suvanto, liikenne- ja viestintäministeriö
- johtava asiantuntija Tommi Toivola, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- asiantuntija Kaisa Saario, Keskuskauppakamari

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomen Satamaliitto

Viitetiedot

Valiokunta on aiemmin antanut asiassa lausunnon TaVL 19/2016 vp.

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Komission muutosasetus laajentaisi yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaa satamille ja alueellisille lentoasemille myönnettäviin investointitukisiin. Lisäksi komission asetusluonnokseen sisältyy eräitä muita ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalan laajennuksia sekä vähäisempiä, osin teknisluonteisia muutoksia. Lisäksi komissio ehdottaa lisäystä maa- ja metsätalousalan ja maaseutualueiden ryhmäpoikkeusasetuksen 7 artiklaan.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto pitää komission asetusehdotusta yleisesti kannatettavana. Ehdotus laajentaisi valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaa muun muassa satamille ja alueellisille lentoasemille myönnettäviin investointitukisiin ja yksinkertaistaisi siten EU:n valtiontukivalvontaan liittyviä menettelyjä edelleen. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan yleislähtökohtana asetuksen muuttamisessa tulee kuitenkin olla, että komissiolle tehtävästä ennakoilmoitusvelvollisuudesta vapautetaan vain sellaisia tukimuotoja, joilla tuetaan talouskasvua ja EU:n yhteisen edun mukaisia tavoitteita ja joiden kilpailua vääristävät vaikutukset ovat rajalliset.

Valtioneuvosto voi hyväksyä komission esittämät yksinkertaistukset, jotka koskevat alle 150 000 vuosittaisen matkustajan lentoasemille myönnettäviä investointitukia. Samoin valtioneuvosto voi hyväksyä merisatamille ja sisävesisatamille myönnettävien euromääräisesti pienimpien investointitukien yksinkertaistetun enimmäistukitason laskentatavan.

Valtioneuvosto pitää kannatettavana vaihtoehtoisia polttoaineita käyttävien alusten vastaanottoon liittyvän sekä alusten jätteiden ja lastijäämien keräykseen liittyvän satamainfrastruktuurin sisällyttämistä tukikelpoisen satamainfrastruktuuriin piiriin. Valtioneuvosto hyväksyy satamien suprastruktuuriin kohdistuvien investointitukien jättämisen ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalan ulkopuolelle niihin liittyvän kilpailun vääristymisriskin vuoksi.

Alueellisen investointituen osalta valtioneuvosto pitää sinänsä kannatettavana komission ehdottamaa täsmennystä siihen, mitä tarkoitetaan investointitukea hakevan yrityksen "saman tai samankaltaisen toiminnan lopettamisella" tilanteissa, joissa yritys on lopettanut toiminnan tai sen osan sekä siirtää toimintaa toiseen jäsenvaltioon ja hakee alueellista investointitukea. Komission ehdottama määritelmä kuitenkin laajentaisi tältä osin ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaa tilanteisiin, joissa tuen hakija on lopettanut saman toiminnan osittain eikä osittainen lopettaminen johda "merkittävään työpaikkojen vähennykseen" (vähintään 100 työpaikan menetys tai vähintään 50 %:n vähennys työvoimasta kyseisessä toiminnassa jossakin toimipaikassa). Valtioneuvosto katsoo, että myös tuotannon osittaisen lopettamisen tilanteiden tulisi jatkossakin olla notifiointivelvoitteen ja komission ennakoarvioinnin piirissä. Toissijaisesti valtioneuvosto katsoo, että "merkittävän työpaikkojen menetyksen" määritelmään liittyvien kynnysarvojen tulisi olla merkittävästi alempia. Suomen näkökulmasta on tärkeää, että sisämarkkinoilla säilyvät komission ennakoarvioinnin piirissä eniten kilpailua vääristävät tukimuodot, kuten tuet, joiden avulla siirretään tuotantokapasiteettia ETA-alueella jäsenvaltiosta toiseen.

Valiokunnan lausunto TaVL 45/2016 vp

Valtioneuvosto ei pidä kannatettavana komission ehdotusta erittäin harvaan asutuille alueille kohdistuvia alueellisia toimintatukiohjelmia koskeviksi erityissäännöiksi. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan näiden toimintatukiohjelmien tulisi myös jatkossa olla ilmoitusvelvollisuuden ja komission ennakkoarvioinnin piirissä niiden kilpailua vääristävien vaikutusten takia.

Valtioneuvosto pitää kannatettavana komission esitystä nostaa kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistämiseen myönnettävään tukeen sovellettavia ilmoituskynnysarvoja.

Valtioneuvosto katsoo, että ryhmäpoikkeusasetuksia muutettaessa yleislähtökohtana tulee olla sääntöjen yksinkertaistaminen sekä selkeys ja johdonmukaisuus. Näin varmistetaan, että valtiontukisääntöjä tulkitaan mahdollisimman samalla tavalla kaikissa jäsenvaltioissa. Valtioneuvosto pitää kannatettavana eräiden keskeisten määritelmien, kuten start up -yrityksiä koskevien käynnistystukiohjelmien tukikelpoisten yritysten määritelmän, täsmentämistä. Suomi voi asetusta koskevissa neuvotteluissa esittää komissiolle ehdotuksia, joilla pyritään selkeyttämään ja yksinkertaistamaan sääntelyä tukia myöntävien viranomaisten näkökulmasta.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Talousvaliokunta pitää tärkeänä uudistaa ja ajantasaistaa valtiontukisääntöjä. Sääntelyn keskeisinä lähtökohtina tulee olla sääntelyn yksinkertaistaminen ja kilpailuneutraliteetti. Samalla sääntelyn tulisi edesauttaa talouskasvua ja talouden rakenteen uudistamista. Talousvaliokunta viittaa asiasta aiemmin lausumaansa (TaVL 19/2016 vp — U 23/2016 vp) ja toteaa lisäksi seuraavan.

Kyseessä on toinen, komission lokakuussa julkaisema asetusluonnos komission ryhmäpoikkeusasetuksen uudistamiseksi. Ehdotuksen keskeiset muutokset aiempaan, keväällä julkaistuun luonnokseen verrattuna liittyvät alueellisten lentoasemien investointitukien yksinkertaistuksiin, meri- ja sisävesisatamien investointitukiin, alueelliseen investointitukeen, alueelliseen toimintatukeen, start up -yritysten käynnistystukiohjelmiin, kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistämisen tukeen sekä maa- ja metsätalousalueiden ryhmäpoikkeusasetuksen yksinkertaistukseen.

Talousvaliokunta pitää ehdotettuja uudistuksia oikeansuuntaisina. Talousvaliokunta pitää ryhmäpoikkeusasetusta keskeisenä instrumenttina erityisesti hallinnollisen taakan ja sääntelyn yksinkertaistamisen näkökulmasta. Vaikka tukimuodon jääminen ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalan ulkopuolelle ei sinänsä tarkoita tuen valtiontukisääntöjen vastaisuutta, ryhmäpoikkeusasetuksen tuoma mahdollisuus valtiontukitoimenpiteen käyttöön ilman komission hyväksyntää on merkittävä erityisesti komission pitkien käsittelyaikojen vuoksi.

Alueellisten lentoasemien investointituen osalta talousvaliokunta pitää ehdotettuja yksinkertaisuuksia perusteltuina. Erityisesti lentoasemien suunnittelukustannusten sisällyttäminen ryhmäpoikkeusasetuksen piiriin on kannatettavaa. Talousvaliokunta pitää edelleen tärkeänä, että nyt ehdotetut muutokset eivät vaikuta Suomelle keskeiseen verkostoperiaatteella toimivien lentoasemien malliin. Komission ehdotus ei koske ryhmäpoikkeusasetuksen laajentamista lentoasemille myönnettävään toimintatukeen. Mahdollisuutta laajentaa ryhmäpoikkeus koskemaan laajemmin myös alueellisten lentoasemien toimintatukea tulee arvioida erityisesti siitä näkökulmasta, millaisia tukien mahdolliset tosiasialliset kilpailunvääristymisvaikutukset ovat.

Valiokunnan lausunto TaVL 45/2016 vp

Talousvaliokunta pitää tärkeänä vaihtoehtoisia polttoaineita käyttävien alusten vastaanottoon liittyvän sekä alusten jätteiden ja lastiylijäämien keräykseen liittyvän satamainfrastruktuurin sisällyttämistä tukikelpoisen satamainfrastruktuurin piiriin. Suomen näkökulmasta on toivottavaa, että poikkeus ymmärretään riittävän laajasti satamainfrastruktuurin kattavaksi niin, että tätä kautta voidaan osaltaan edistää vaihtoehtoisten polttoaineiden käyttöönottoa.

Komissio on lisäksi tehnyt esityksen erittäin harvaan asuttujen alueiden toimintatukiohjelmien erityissäännöiksi. Talousvaliokunta katsoo valtioneuvoston tavoin, että ehdotus on ongelmallinen sen aiheuttamien kilpailunvääristymien riskin vuoksi. Ehdotus voisi korostaa mahdollisuutta valtioiden väliseen valtiontukikilpailuun esimerkiksi Pohjoismaiden välillä, eikä ehdotusta voida pitää Suomen näkökulmasta toivottavana kehityssuuntana.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 8.12.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Kaj Turunen ps
varapuheenjohtaja Harri Jaskari kok
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Lauri Ihalainen sd
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Eero Lehti kok
jäsen Rami Lehto ps
jäsen Markus Lohi kesk
jäsen Martti Mölsä ps
varajäsen Johanna Ojala-Niemelä sd
jäsen Arto Pirttilahti kesk
jäsen Hanna Sarkkinen vas
jäsen Ville Skinnari sd
jäsen Antero Vartia vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen